Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1980–1981

16 658

Aanvulling van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de intrekking van de voorbehouden ingevolge de artikelen 13, derde lid en 15 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 5 oktober 1961, betreffende de bevoegdheid der autoriteiten en de toepasselijke wet inzake de bescherming van minderjarigen (Trb. 1968, 101)

Nr. 4

BIJLAGE BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR RECHTSPRAAK

De heer Minister van Justitie
Postbus 20301
2500 EH 's-Gravenhage

's-Gravenhage, 30 november 1979

Excellentie,

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak moge het volgende onder uw aandacht brengen.

Bij schrijven dd. 30 november 1979, waarvan een kopie werd gezonden aan uw ambtgenoot van Buitenlandse Zaken, werd u toegezonden een exemplaar van het rapport van de werkgroep Internationaal privaatrecht van de afdeling burgerlijke rechtspraak van de Vereniging. In voormelde brief heeft het bestuur u verzocht in overleg met uw voornoemde ambtgenoot de intrekking van de in artikel 13 en 15 van het Verdrag betreffende de bevoegdheid der autoriteiten en de toepasselijke wet inzake de bescherming van minderjarigen (Trb. 1963, 29 en Trb. 1968, 101) – hierna te noemen het verdrag – voorziene voorbehouden in overweging te nemen. Kortheidshalve moge het bestuur naar de inhoud van die brief en dat rapport verwijzen.

In dat rapport komt de werkgroep tot de conclusie, dat een in het buitenland geregelde gezagsvoorziening na echtscheiding over kinderen van welke nationaliteit dan ook, ongeacht het toegepaste recht, in beginsel hier te lande dient te worden erkend.

Dit zou met zich brengen, dat ten deze dan niet meer zou gelden artikel 295, Boek 1, Burgerlijk Wetboek, luidend:

«De kantonrechter benoemt een voogd over alle minderjarigen, die niet onder ouderlijke macht staan en in wier voogdij niet op wettige wijze is voorzien, tenzij deze benoeming aan de rechtbank is opgedragen.»

Dit heeft weer tot gevolg, dat, voor het geval een der ouders hier te lande een andere dan de reeds vastgestelde gezagsregeling wenst, er dan sprake is van een wijziging van een hier voor erkenning vatbare gezagsregeling. Niet de kantonrechter maar de rechtbank zou dan de absoluut competente rechter zijn om van een verzoek tot wijziging van de gezagsregeling kennis te nemen.

Het verdrag gaat ervan uit, dat de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft, indien de minderjarige hier te lande zijn gewone verblijfplaats heeft. Dit vloeit voort onder andere uit de artikelen 1 en 5.

De vraag rijst, of er een interne, op het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gebaseerde, bevoegdheidsregeling aan te wijzen is, die bedoelde rechtsmacht nader regelt en aanvult. Artikel 929 van het wetboek mist ten deze toepassing. Het regelt de bevoegdheid van de rechter, die het gezag reeds heeft geregeld en heeft alleen betrekking op Nederlandse gezagsregelingen.

Gedacht kan worden aan de bevoegdheidsregeling gegrond op artikel 429c van genoemd wetboek. Bevoegd zouden zijn de rechter van de woonplaats of werkelijk verblijf in Nederland van de verzoeker en in laatste instantie de rechter te 's-Gravenhage. Het bestuur wil niet ingaan op de vraag, of en wanneer de in dit artikel aangewezen rechters van die bevoegdheid geen gebruik mogen maken, omdat naar hun oordeel het te beslissen geval onvoldoende de aanknoping met de rechtssfeer van Nederland heeft. Met betrekking tot dit vraagstuk moge worden verwezen naar hetgeen te dien aanzien in het rapport wordt opgemerkt.

Genoemd wetsartikel, dat, voor wat betreft de bevoegdheid van de rechter om de in het buitenland getroffen gezagsregeling te wijzigen, thans als enige toepasselijke bepaling in aanmerking zou kunnen komen, heeft echter het bezwaar, dat de rechter te 's-Gravenhage bevoegd is, voor het geval de minderjarige in een ander arrondissement in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft, terwijl de verzoeker buiten Nederland woonachtig is. Buiten beschouwing moge blijven het geval dat verzoeker en minderjarige wel binnen Nederland hun gewone verblijfplaats hebben, maar dan in verschillende arrondissementen. In het algemeen is toch de rechter van de woonplaats of gewone verblijfplaats van de minderjarige bij voorkeur de aangewezen rechter om over het gezag te beslissen.

Een oplossing zou zijn het wetsartikel uit te breiden in dier voege dat ook als bevoegd zou kunnen worden aangewezen de rechter van de gewone verblijfplaats van de minderjarige, indien het gaat om een familierechtelijke voorziening.

In dit verband zij opgemerkt, dat, als het hier gaat om de woonplaats/verblijfplaats van de minderjarige, de inhoud van deze begrippen niet moet worden bepaald door de artikelen 10 en 12, Boek 1, Burgerlijk Wetboek. Immers dient een interne bevoegdheidsregeling te worden gezocht, die de in het verdrag geregelde rechtsmacht aanvult. Het verdrag gaat niet van een formeel begrip woonplaats etc. uit, maar vat dit begrip feitelijk op.

Wellicht is het beter niet van artikel 429c Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering uit te gaan maar een nieuw artikel te ontwerpen, waarbij de bevoegdheid van de Nederlandse rechter wordt geregeld in geval van wijziging van een in het buitenland getroffen gezagsregeling. Te denken ware aan een nieuw artikel 929a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Daarbij zou tevens een regeling kunnen worden ontworpen, die voorziet in de bevoegdheid van de Nederlandse rechter een gezagsregeling te treffen, voor het geval na een in het buitenland uitgesproken echtscheiding in het geheel niet daarin is voorzien. Dit geval is niet denkbeeldig. Immers onthouden de autoriteiten van de verdragssluitende staten, die niet het in artikel 15 van het verdrag voorziene voorbehoud hebben gemaakt, zich van het treffen van een zodanige voorziening, wanneer het betreft kinderen met een vreemde nationaliteit, die buiten die staten hun gewone verblijfplaats hebben.

Het artikel 929a zou aldus kunnen luiden:

1. Indien na in het buitenland tot stand gekomen gerechtelijke ontbinding van het huwelijk of uitgesproken scheiding van tafel en bed door de autoriteiten aldaar in het gezag over de minderjarige kinderen is voorzien, dan wel nader is voorzien, is de rechtbank van de gewone verblijfplaats van de minderjarige kinderen bevoegd om van een verzoek tot wijziging van deze voorziening of nadere voorziening kennis te nemen.

2. Deze rechtbank is ook bevoegd, indien na in het buitenland tot stand gekomen gerechtelijke ontbinding van het huwelijk of uitgesproken scheiding van tafel en bed niet in het gezag is voorzien.

Zoals hierboven is uiteengezet, zou een alternatief zijn het eerste lid van artikel 429c Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aan te vullen met de woorden:

Indien het betreft een familierechtelijke voorziening met betrekking tot een minderjarige, is bevoegd de rechter van diens werkelijk verblijf.

Het bestuur moge u hierbij verzoeken een wetswijziging als bovenbedoeld in overweging te nemen.

Met gevoelens van hoogachting tekent namens het hoofdbestuur,
R. J. Manschot, secretaris